ДОПОВІДЬ ЗАСТУПНИКА МІСЬКОГО ГОЛОВИ, ЗАВІДУЮЧОГО ВІДДІЛОМ ОСВІТИ О. ЛИНКЕВИЧА НА ЗАГАЛЬНОМІСЬКІЙ СЕРПНЕВІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ 29 СЕРПНЯ 2005 РОКУ

Немає в суспільстві більш діалектичного й багатогранного явища, ніж освіта.

По-перше, це інститут, який протягом десятка років проходить все населення країни, незалежно від соціального статусу, національності, віросповіданя.

По-друге — освітня установа, яка, з одного боку, є складником державної структури, а з іншого — соціальною інституцією, духовно-моральним явищем. І це само по собі створює безліч протиріч.

По-третє, на освіту як систему, що саморозвивається, впливають різноманітні чинники (соціальне середовище, мікросередовище, рівень матеріально-технічного забезпечення, фінансування, професійний рівень і характерологічні особливості педагогів), що формує неповторний характер кожного навчального закладу.

По-четверте — можливо, на сьогодні головне, — освітня система кожного закладу забезпечується якісною мотивацією батьків і учнів на навчання і виховання та підтримку закладу освіти.

Саме якісну систему освіти в місті ми прагнемо створити зусиллями славутицької громади, влади, громадських організацій, батьків, вихованців, учнів, студентів, окремих громадян, які усвідомлюють роль освіти в суспільстві.

Освітня галузь у 2005 році була в полі зору Президента та Уряду України — як пріоритетна. Вона є головною в соціальній сфері і міста Славутича. Як показник цього, 56% міського бюджету було використано для забезпечення освітніх установ, соціального захисту працівників освіти. У важких умовах фінансового забезпечення міській владі вдалося повністю виплатити заробітну плату, відпускні, виконати постанови Уряду щодо збільшення заробітної плати, виконання статті 57 Закону України «Про освіту», належне обслуговування приміщень закладів освіти, частково поновити матеріальну базу.

Організаційною основою функціонування і розвитку освітньої системи є Закон України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну технічну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту»; регіональні програми розвитку освіти Київської області та Комплексна програма розвитку освіти м.Славутича.

Стратегічні питання розвитку освіти в минулому навчальному році були направлені на:

1.Створення умов для реалізації рівних прав населення міста на отримання якісної освіти.

2.Реалізацію державного стандарту початкової освіти.

3.Охоплення навчанням у загальноосвітніх школах усіх дітей шкільного віку міста.

4.Оптимізація мережі і змісту дошкільних закладів.

5. Удосконалення інформаційного забезпечення закладів освіти.

Реалізуючи їх, освітня система міста в цілому досягла позитивних результатів. Більш детально фактичний матеріал викладено в інформаційному збірнику.

Моніторингом відділу освіти в минулому навчальному році були охоплені наступні напрямки діяльності установ і закладів освіти:

- стан і причини травматизму серед учнів і вихованців шкіл та дошкільних навчальних закладів;
- стан охорони праці;
- охоплення дітей позашкільною освітою;
- організація індивідуального навчання в системі загальної середньої освіти; моніторинг сучасних підходів до громадянської освіти в дошкільних навчальних закладах;
- стан викладання історії України в ЗОШ-1;
- моніторинг морально-етичного виховання в закладах освіти міста;
- стан викладання основ наук у початковій школі;
- фронтальне вивчення діяльності ЗОШ-2;
- виконання навчальних програм з базових дисциплін;
- стан організації профільного навчання в закладах освіти та інше.

В результаті вивчення вищезазначених питань відмічається якісне і позитивне їх вирішення. Але хотів би звернути увагу на проблему, яка стоїть зараз перед суспільством, — це моральне і духовне виховання молодого покоління.

Як показав моніторинг, педагогічним колективам слід зосередити свою увагу на створення комфортних умов перебування дітей в закладах освіти, дбати про позитивне виховне середовище, загальну етику, культуру життєдіяльності. Закладам освіти слід урізноманітнити та розвивати цикл загальноосвітніх заходів щодо сприяння зміцненню духовного здоров'я вихованців, учнів, студентів, посилити виховну роль класного керівника, підвищувати рівень методичної роботи з класними керівниками, сприяти росту їх професійності та фахової компетенції.

Ці завдання, які необхідно реалізувати спільно з громадськістю, батьківськими колективами та органами самоуправління залишаються основними і в цьому навчальному році.

Важливою складовою системи освіти міста є дошкілля.

У2004/2005 навчальному році мережа дошкільних закладів не зазнала істотних змін.

У 7-ми дошкільних навчальних закладах навчалось 1055 дітей, в 57 групах, які задовольняють всі запити громади за профілями груп і спеціалізацією установ. Так, 181 дитина отримувала дошкільну освіту в 9 групах санаторного типу, логопедичні послуги надавались в 7 групах, і їх отримало 110 дітей, у 2-х тифлогрупах утримувалось 23 дитини.

Важливим є той факт, що в дошкільній освіті поширюються інтеграційні процеси. Протягом останніх 4-х років організовано навчання і виховання першокласників на базі дошкільних установ. В минулому навчальному році 12 класів — а це 270 першокласників — навчалися в комфортних для них умовах.

В той же час недостатньо використовується кадровий потенціал дошкільних закладів міста, їх досвід роботи. Необхідно звернути увагу на проведення експериментальної роботи в закладах з відпрацюванням нових освітніх технологій в комплексі, поширення і узагальнення досвіду діяльності дошкілля міста в цілому.

За мету в цьому навчальному році необхідно поставити якість роботи методичних служб дошкільних навчальних закладів. Йдеться про узагальнення досвіду в реалізації Базового компонента дошкільної освіти, особливо в частині переорієнтації дошкільних закладів із утримання та підготовки дітей до навчання в школі та всебічний розвиток кожного вихованця.

Потребою сьогодення є необхідність тісніше інтегрувати родинне і суспільне дошкільне виховання, зберегти пріоритет родинного виховання, активніше залучати членів сім'ї до участі у навчально-виховному процесі дошкільного закладу.

Аналіз діяльності дошкільних закладів буде висвітлено у співдоповіді, яка буде представлена вашій увазі спеціалістом І категорії відділу освіти О.В.Васяновичем.

Швидкість соціальних і технологічних змін у навколишньому середовищі, прискорене нагромадження інформаційних ресурсів та засобів навчання, які стають доступними для більшості людей планети, мобільність населення зумовлюють переосмислення функцій і результатів загальної середньої освіти.

Світ, у якому доведеться жити нашим дітям, змінюється вчетверо швидше, ніж наші школи. І справді, в школу приходять покоління дітей, які живуть в інформаційному суспільстві, в цифровому середовищі і, щоб скористатися його перевагами, необхідно переосмислити самоцінність знань та самодостатність учителя як джерела інформації («Знання — це скарб, а вміння вчитись — ключ до нього»).

Як має школа реагувати на ці зміни? З одного боку, вона повинна запишатися базовим етапом освіченості й адаптації кожної людини, а з іншого — прогностично відповідати на виклики часу. Необхідність поєднання актуальних і перспективних потреб учнів у навчальному процесі об'єктивно вимагає об'єднання в змісті, організації та методиках адаптованих і випереджувальних функцій шкільної освіти.

Реалізацію цих завдань ефективніше забезпечує не підтримувальний, а інноваційний тип навчання. Його теоретичним підґрунтям є особистісно орієнтована освіта. Її сутністі ознаки такі:

- суб'єкт — суб'єктивне гуманне співробітництво всіх учасників навчально-виховного процесу;
- діагностично-стимуляційний спосіб організації навчального пізнання;
- діяльнісно-комунікативна активність учнів;
- проектування вчителем (а пізніше й учнями) індивідуальних досягнень учнів у всіх видах діяльності;
- врахування в змісті, методиках, системі оцінювання широкого діапазону особистісних потреб і можливостей дітей у здобутті якісної освіти.

Умовою й результатом інноваційного типу навчання є сформованість в учнів бажання і здатності самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку.

У 2004/2005 навчальному році завершився перехід загальноосвітніх навчальних закладів І ступеня на новий зміст і структуру навчання.

Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти передбачено забезпечення принципів наступності між початковою, основною, та старшою школами. Забезпечення такої наступності та здійснення заходів, спрямованих на адаптацію дітей до основної школи, є важливою передумовою успішного навчання школярів у 5 класі. Для розв'язання цих завдань необхідно врахувати психологічні особливості 10 — 11-річних школярів, рівень пізнавальної діяльності, з якими вони прийшли до 5-го класу; проаналізувати проблеми, з якими учні стикаються в адаптаційний період, та виробити шляхи їх подолання.

З огляду на це пріоритетним напрямом роботи у 2005/2006 навчальному році повинна стати організація навчально-виховного процесу у 5-х класах. Керівникам навчальних закладів, педагогічним працівникам слід забезпечити належні умови для поступової адаптації учнів 5-х класів до навчання у школі II ступеня.

В цьому питанні є велика проблема: це забезпечення підручниками учнів 5 класів. Як запевнило Міністерство освіти і науки України, підручники знаходяться в друку. Але почати навчальний рік необхідно зважаючи на ці труднощі.

Зміни у змісті та структурі загальної середньої освіти мають глибокий характер і потребують, перш за все, упровадження нових підходів до підготовки вчителя. Методичному центру необхідно зосередити всю увагу і можливості щодо перепідготовки вчителів до роботи за новими навчальними планами і програмами. Особливої уваги потребують педагогічні працівники, які будуть викладати нові навчальні предмети у 5-х класах.

Розвиток країни, її місце у світовій спільноті визначальною мірою залежать від рівня інформаційної грамотності суспільства. Підвищення рівня інформації суспільства буде формувати підвищений попит на інформаційні послуги, що, в свою чергу, стимулюватиме розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у державі.

Важлива роль у впровадженні інформаційних технологій належить школі.

Загальноосвітнім навчальним закладам слід вжити заходів щодо максимального використання інформаційних технологій і можливостей міста. Слід зазначити, що інформаційно-технологічний центр закладами освіти використовується не в повному об'ємі. Адміністрації шкіл необхідно провести аналіз інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу і вийти на узгоджені варіанти використання інформаційних потужностей міста.

Невід'ємною складовою підвищення якості освітнього процесу є практична спрямованість навчання. Тому пріоритетним залишається завдання оснащення необхідним сучасним обладнанням кабінетів фізики, хімії, біології, географії, інформатики та шкільних майстерень.

Виконавчим комітетом в минулому навчальному році були виділені кошти для забезпечення кабінетів хімії, фізики. Але проблема залишається повністю не вирішеною, так як в Україні ряд приладів не випускається, а тому необхідно виходити з положення шляхом використання комп'ютерних технологій та проведення лабораторних робіт, використовуючи інформаційні технології.

Щодо реформування загальної середньої школи, то розвиток світового і, зокрема, європейського освітнього простору об'єктивно вимагає від української школи адекватної реакції на процеси впровадження профільного навчання.

У минулому навчальному році школами міста зроблені певні напрацювання у вирішенні поставлених завдань і було відкрито 19 профільних класів:

Протягом року відділом освіти, дирекціями шкіл та ЦПР проведена велика роз'яснювальна робота серед учнів-десятикласників, їх батьків з питань організації профільного навчання в новому навчальному році. Аналіз проектів робочих навчальних планів наступного навчального року показав, що з 17-ти десятих класів 6 будуть профільними.

Сьогодні вже зрозуміло, що впровадження профільного навчання в старшій школі необхідне, адже теперішні старшокласники давно визначилися щодо «потрібності» того чи іншого предмету навчального плану, а решту вивчають лише для одержання нормальної оцінки. Немає сумнівів і в тому, що профілізація в старшій школі потрібна і в контексті підготовки випускника до майбутнього життя. Ми вже зробили перші кроки в цьому напрямку. Новий навчальний рік необхідно використати для узагальнення різних моделей організації профільного навчання задля забезпечення рівного доступу старшокласників до професійного самовизначення.

Система професійної підготовки учнівської молоді в цьому навчальному році набуває певних позитивних змін. Так, на базі Центру професійного розвитку створено філію вищого професійного училища машинобудування Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Планується 60 бюджетних місць на базі 9-х та 11-х класів:

- 1 група (30 учнів) за спеціальністю «Електрик по ремонту та обслуговуванню електроустаткування»;
- 1 група (30 учнів) за спеціальністю «Оператор комп'ютерного набору; обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)».

Бюджетні місця передбачені для учнів, що закінчили 9 класів. Навчання зі спеціальних дисциплін проводитиметься на базі ЦПР, загальноосвітній цикл — на базі ЗОШ-2, у вечірніх класах.

Одним із першорядних завдань відділу освіти є забезпечення навчальних закладів навчальними програмами та шкільними підручниками.

Як відомо, навчальна література надходить до шкіл централізовано за кошти державного бюджету відповідно до замовлень навчальних закладів, які відповідають реальним учнівським контингентам та потребам навчально-виховного процесу.

Станом на 15.08.05 навчальні заклади на 95% забезпечені навчальними програмами з базових дисциплін, які видані окремими виданнями. Враховуючи публікації програм у фахових періодичних виданнях, можна говорити про 100-відсоткове забезпечення. Існують деякі проблеми у забезпеченні програмами для дітей, які навчаються за програмою допоміжної школи.

Бібліотекою методичного центру підготовлено два випуски переліку навчальних програм, опублікованих у періодичних виданнях.

Значно зріс порівняно з минулим роком показник забезпеченості навчальних закладів шкільними підручниками. Сьогодні цей показник складає 87,1 % від потреби (минулого року — 64 %).

Не виникає особливих проблем у забезпеченні підручниками учнів початкової школи: на 100% забезпечені основні предмети, частково є потреба у підручниках з предметів художньо-естетичного циклу та основ здоров'я.

Впродовж минулого року поряд із навчальною літературою для 4-го класу надходили підручники і для учнів середньої та старшої школи, особливо, з російською мовою навчання. Відповідно зріс і рівень забезпеченості: 5 — 9 класи — 86, 7 %; 10 — 11 класи — 82, 2%.

За інформацією Міністерства освіти і науки України, всі підручники для 5-го класу видруковані і найближчим часом надійдуть до шкіл.

Проте на сьогодні ще не вистачає значної кількості навчальних книжок: 40 назв і 4881 примірник з українською мовою навчання і 17 назв і 1838 примірників з російською мовою навчання. Доведеться використовувати підручники, п'ятирічний термін використання яких давно закінчився: із загальної кількості книжок, які будуть використовуватися у 2005/2006 навчальному році 22,6 % складають видання 1994 — 1999 років.

В розрізі навчальних предметів майже повністю відсутні підручники з російської мови (7, 8, 10, 11-й класи), і німецької мови (8, 9, 10, 11-й класи). На 75 % забезпечені учні підручниками з української літератури, економіки.

В таких умовах особливої ваги набуває організація виховної роботи з учнівським та батьківським колективами, спрямованої на забезпечення максимального збереження навчальних книжок в рамках Всеукраїнської акції «Живи, книго!». За результатами II (міського етапу), переможцями стали педагогічні та учнівські колективи ліцею (директор Т.О. Нечай) та ЗОШ № 1 (директор А.О.Рябченко). Серед переможців обласного етапу — ЗОШ № 1(завідуюча бібліотекою Т.Е.Ярова та бібліотекарі Н.М.Мурзич і Н.В.Андросович).

Важливим чинником удосконалення навчально-виховного процесу є забезпечення високого рівня функціонування бібліотек навчальних закладів, які виконують місію інформаційної підтримки освітньої діяльності. Значні досягнення в цьому напрямку стимулюють відділ освіти та керівників навчальних закладів до пошуку шляхів модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Особливо варто відзначити стрімкий розвиток бібліотеки ліцею, наближення до сучасного інформаційного центру, що є результатом наявності доброї волі і зацікавленості трьох сторін — адміністрації, бібліотекаря і громадськості (батьків та піклувальної ради).

Отож, мабуть, цілком закономірною для завідуючої бібліотекою ліцею Наталії Анатоліївни Свириденко стала перемога в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу «Шкільний бібліотекар 2005 року» — вона отримала звання лауреата.

(Закінчення в наступному номері)